

ANN. XX - FASC. VI

MENSE IUNIO MCMXXXIII

ALMA ROMA

QVID QVID NON
POSSIDET ARMIS
RELLIGIONE
TENET

Per.
Lat
011

SINGULIS MENSIBUS EDITUR TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS.

Nuperrime prodiit

JOSEPHI FORNARI opus, cui titulus:

COMMUNIA VITAE

Phrases et formulae ad latina colloquia instituenda.

Editio altera locupletior.

Venit libell. italic. 8; quibus addendae erunt libell. 0,50 in Italia; libell. 1 apud exteris nationes, pro transmissionis expensis.

Praeterea

Apud Commentarii Administratorem venumdantur eiusdem auctoris Mile-siae fabulae latine scriptae scenisque accommodatae apud ephebea facile agendis:

Fridianus - Francisculi prandium.

Singulae pretio italic. libell. 2.

Supersunt quoque, recens forte reperta, nonnulla exemplaria operis, cui titulus:

PARVUM ANTIBARBARUM

Ven. lib. 8.

(*Iis vero qui extra Urbem hos libros mitti iubeant, addendum erit publici cursus pretium, iuxta normam libell. 0,60 pro singulis exemplaribus.*)

Pro lectoribus novisque sociis, qui **integram ALMAE ROMAE collectionem** habere cupiant ab anno MCMXIV ad expletum annum MCMXXXII, paucorum exemplarium quae supersunt pretium constituimus libellorum 450 pro Italia; pretium duplicatum, libell. italic. scilicet 900, pro exteris gentibus.

Hae vero collectiones, adiecta in litteris pecunia per nummariam syngrapham (vulgo *chèque*) in Urbe exigendam, *recto tramite* requirendae sunt ab **ALMAE ROMAE** administratore (*Roma, 12, Via del Governo Vecchio, 96*): quod enim pretium positum est, non sinit ut foenus aliquod bibliopolis, vel mediatoribus quibusvis rependi possit.

Ann. XX

Romae, Mense Iunio MCMXXXIII

Fasc. VI

ALMA ROMA

LATINITATIS PRAECONIUM SINGULIS MENSIBUS EDITUM

Pretium subnotationis an. MCMXXXIII est pro Italia libell. 15; pro Civitatibus Foederatis Americae septentrionalis et Canada doll. 3; pro ceteris nationibus summa italicas lib. 30 exaequans; *ante solendum rectoque tramite mittendum* ad JOSEPHUM FORNARI doctorem, *Romam, 12, Via del Governo Vecchio, 96*.

DE LATINI SERMONIS ELEGANTIA¹

De infinitivo.

I. — Sicut in lingua graeca, et etiam in linguis hodiernis, infinitivus, imprimis praesens, vices gerit nominis substantivi² neutrius generis,

1º) in nominativo, quum sive subjecti sive attributi, ut dicimus, munere fungitur; v. g.:

Turpe est *mentiri*.

Non est *mentiri* meum (Ter., *Heaut.*, 3).

Vacare culpa magnum est solarium (Cic., *Ad Fam.*, VII, 3).

Ratione *uti* decet (Cic., *De Off.* I, 27, 94).

Facile est hoc *cernere* (Cic., *De Fin.*, V, 20, 55).

Loquar de homine, cui *vivere* est cogitare (Cic., *Tusc.*, V, 38, 111).

2º) in accusativo, quum quodammodo

¹ Cfr. fasc. sup.

² Infinitivum ponit substantivi instar neutrius generis, patet ex adiectione pronominis *ipsum*; v. g.: Quum *vivere ipsum* turpe sit nobis (Cic., *Att.*, XIII, 29). — *Ipsum* quidem *peccare*, quoquo verteris, unum est (Cic., *Parad.*, 3, 1).

N.B. — Infinitivus raro aliis adiectivis iungitur; v. g.: *Meum intelligere* nulla pecunia vendo (Petron., 52).

est casus verbi transitivi,¹ et ab eo regitur. Hoc modo ponit solet post verba servilia (*possum, queo et nequeo, coepi et incipio, desino, debo, soleo*)² et post verba volendi et contra (*volo, nolo, malo, affecto, amo, aveo, cupio, gaudeo, gestio, opto*, et similia, cum compositis; item *erubesco, fastidio, horreo, recuso, respuo, verecundor, etc.*); conandi, incipiendi, perseverandi, cessandi (*audeo, cogito, conor, constituo, contendeo, curo, decerno, disco, dubito [= haesito], meditor, molior, nitor, paro, statuo, studeo, tento; aggredior, festino, incipio, instituo, maturo, ordior, propero, consuesco, pingo; persevero, cesso*,

¹ a) Hoc frequentius est apud poetas; v. g.: *Enumerare vales* (VERG., *Aen.*, IV, 334). — Absiste *mo-veri* (VERG., *Aen.*, VI, 399).

b) Cicero scripsit: Quid habes (= potes) dicere (Cic., *Pro Balbo*, 14, 33) — Nefas est dicere: Habeo dicendum aliquid (Cf. LAURAND, *Grammaire historique latine*, n. 516).

Infinitivus potest interdum finem significare, praesertim apud poetas; v. g.: *Do bibere*. — Dederatque comam *diffundere* ventis (VERG., *Aen.*, I, 319).

— *Pecus egit altos visere montes* (HOR., *Od.*, I, 27).

N.B. — Hic infinitivus, qui recte vocatur infinitivus scopi, pariter existit in lingua graeca et in linguis hodiernis, verbi gratia, in sermone gallico.

* Haec verba bene nominantur *servilia* quia serviant ad adhibendum infinitivum, sicut verba *auxiliaria auxiliantur* ad coniugationem in quibusdam linguis hodiernis.

desino, moror, obliviscor, supersedeo, scio, nescio etc.) et alia plura¹ v. g.:

Qui mentiri solet, peierare consuevit (Cic., *Pro Q. Rosc.*, 16).

¹ Etiam ab infinitivis horum verborum potest aliud infinitivus pendere; v. g.: *Si discere posses foeda servare* (Tit. Liv., I, 28). — Mihi stat *atere* morbum *desinere* (Corn. Nep., Att., 21).

b) Plura ex his verbis etiam cum accusativo et infinitivo construuntur, aut cum coniunctivo et *ut*. — Discriben est quod actio infinitivi pertinet ad nominativum verbi finiti praecedentis, actio accusativi cum infinitivo proprium subiectum habet; denique utraque haec constructio obiectum seu regimen verbi finiti exprimit; *ut* praeterea enunciatur hoc obiectum simul esse effectum actionis verbi finiti; v. g.: *Caius vult se studere*: actio studendi pertinet ad pronomen *se*. Praeterea, in utraque constructione, *studere* est simpliciter obiectum voluntatis Caii; at: *Caius vult ut studeat*: actio studendi simul est effectus quem Caius sua voluntatis ope intendit.

NB. - 1) Ex his constructionibus, verba *volendi* exiguo discrimine usurpant primam et secundam, quam duorum verborum idem est nominativus; v. g.: *Cupio esse clemens vel cupio me esse clementem*; secundam et tertiam, quam diversi sunt nominativi verborum; v. g.: *Cupio ut sis clemens vel cupio te esse clementem*.

2) Post verba infinitivum admittentia raro usurpatur *ut*, si idem utriusque verbi est nominativus; v. g.: *Athenienses statuerunt ut*, urbe relictis naves *concederent* (Usitator est infinitivus: statuerunt *concedere*) (Cic., *De Off.*, III, 11). — *Phaeton* optavit *ut* in currum patris *tolleretur* (= optavit tolli). (Cic., *De Off.*, III, 25).

Raro contra, pro *ut* ponitur infinitivus, si utriusque verbi subiectum est diversum, v. g.: Mihi ante oculos obversatur reipublicae dignitas, quae me ad sese rapit, haec minora *relinquere* (= ut relinquam) *horatur* (Cic., *Pro Sext.*, 3). — Quum vita sine amicis insidiarum et metus plena sit, ratio ipsa *monet* amicitias *comparare* (= ut comparemus) (Cic., *De Fin.*, I, 20). — *Plato* tantum apud *Dionysium* auctoritate potuit, valuitque eloquentia, ut ei *persuaserit* tyrannidis *facere* (= ut faceret) linem. (Corn. Nep., *Dion.*, 3).

c) Auctores, praesertim poetae, infinitivum interdum, more graeco, cum aliis casibus quam nominativo vel accusativo usurpant; scilicet: i) pro genitivo, post substantia et adiectiva; v. g.: *Inquit consilia reges Lacedaemoniorum tollere* (Corn. Nep., *Lys.*, 3). — Sed iam *tempus* est ad id quod instituimus *accedere* (Cic., *Top.*, 1). — *Consilium* capit equitatum noctu *dimittere* (Caes.).

2) pro dativo vel accusativo cum *ad*, post adieci-

Latrare et mordere possunt (Cic., *Pro Rosc. Am.*, 20, 57).

Vellem id non constituisse (Cic., *De or.*, I, 62).

Cato esse quam videri bonus malebat (Sall., *Cat.*, 54).

Quum constituisses Corfinio proficiisci cum exercitu et ad me *venire*, miror quid causae fuerit quare consilium mutaris (Cic., *Att.*, VIII, 8).

Huic incipio sententiae *diffidere* (Cic., *Tusc.*, V, 1).

Quod si scribere oblitus es, minus multi iam te advocato causa cadent (Cic., *Fam.*, VII, 14).

Vincere scis, Hannibal; victoria ulti nescis (Tit. Liv., XXII, 51).

II. — Ubi narratio fit concitatior, non raro, pro perfecto aut imperfecto, usurpatur praesens infinitivi, comitante nominativo;¹ v. g.:

Catilina mirari, surgere, indignari (Cic.).

tiva *utilis, aptus, idoneus, paratus*, etc... v. g.: Nisi vos servire magis quam *imperare parati* estis (Sall., *Cat.*, 20).

3) pro ablativo, post *dignus, indignus, contentious*; v. g.: *Lyricorum Horatius fere solus legi dignus* (Quint., X, 1).

Denique infinitivus post adiectiva denotare potest accusativum partis; v. g.: *Conscendere ocior* (Ovid., *Metam.*, III, 615). — *Doctus tendere sagittas*.

NB. - In soluta oratione fere usurpatur gerundia in *di, do, dum*.

a) Hunc infinitivum, historicum quem vocant, praecedere potest coniunctio temporalis « *quum* »; v. g.: *Nec multum erat progressa navis, quum, dato signo, ruere tectum loci* (Tac., *Ann.*, XIV, 5). — *Fusis Aruncis, Romanus promissa consulis fidemque senatus exspectabat; quum Appius et insita superbia animo, et ut collegae yanam faceret fidem, quam asperime poterat, ius de creditis pecunias dicere* (Tit. Liv., II, 27).

b) Hic infinitivus narrationis facile explicatur, videlicet quia subauditur verbum praecepit, plurumque verbum « *coepi* ». Nominativus autem referatur ad verbum subauditum, non vero ad infinitivum.

Clamare omnes, ego instare (Cic., *De Iurisd. Sicil.*, 177, 188).

Alexander territos castigare, adhortari, praelium quod elanguerat solus accendere (Q. Curt., IV, 15).

Rex primo nihil metuere, nihil suspicari; dies unus, alter, plures: non referri (Cic., *De Signis*, 29, 66).

Mirari stultitiam altii, altii amentiam... *Pueri autem Sisennae oculos de isto nusquam deiicere neque ab argento digitum discedere* (Cic., *De Signis*, 15, 33).

Efferri sine thecis vasa, extorqueri alia e manibus mulierum, effringi mulitorum foras, revelli claustra (Cic., *De Signis*, 23, 52).

III. — In oratione directa, interrogatio vel exclamatio vehementior effertur aut infinito aut accusativo cum infinito. — Praeterea, cum his constructionibus semper usurpari potest enclitica « *ne* »;¹ v. g.:

Sed re totos dies in villa ista? (Cic., *Att.*, XII, 44).

Ludibrio esse populi Romani nomen piratico myoparoni! In portu Syracusano de classe populi Romani triumphum *agere piratam!* (Cic., *Verr.*, II, 5, 38, 100).

¹ Potest interdum huiusmodi interrogatio coniunctivo cum « *ut* » efferriri, subauditio verbo quod hanc propositionem regat; v. g.: *Iudicio ut arator decumanum persecutatur (impres)* (Cic., *Verr.*, III, 10). — Quippe nunc in una urbe tantum dissensionum esse quid in duabus fore? Victam ne *ut* quisquam victori patriae *praeserret, sincerque* maiorem fortunam captis esse Veis, quam in columbus fuerit? (Tit. Liv., V, 24). — Te *ut* ulla res *frangat?* Tu *ut* unquam te *corrigas?* (Cic., *Cat.*, I, 9).

NB. — a) Potest etiam supprimi « *ut* »; v. g.: *Tune (ut) impune haec facias?* (Ter., *Andr.*, V, 4, 209).

b) Hic subiunctivus, quem comitatur aut non comitatur coniunctio *ut*, exprimit indignationem contra hypothesis quae admitti nequeat. Cuius subiunctivus loco, in lingua vernacula, conditionalem aut infinitivum exclamativum usurpamus. Est subiunctivus *indignationis* vel protestationis; v. g.: *Tibi ego possem irasci?* — Nos non poetarum voce *moveamur?* (Cic.). — Tu, *ut* unquam te *emendas?*

Illam clementiam mansuetudinemque nostri imperii in tantam crudelitatem inhumanitatemque esse conversam! (Cic., *Verr.*, V, 44).

Te nunc, mea Terentia, sic vexari, sic iacere in lacrymis et sordibus! *Idque fieri mea culpa!* (Cic., *Fam.*, XIV, 2).

Me miserum! *Te, ista virtute, fide, probitate, in tantas aerumnas propter me incidisse!* (Cic., *Fam.*, XIV, 1).

Non mihi licere meam rem me solum cogitare, sine te arbitrio? (Pl. Cas., I, 1).

Tantamne rem tam negligenter agere!

(Ter., *Andr.*, 253). ... Mene incepto desistere victimam, nec posse Italia Teucrorum avertere regem?

(Verg., *Aen.*, I, 37). *Huncine hominem tantis delectatum esse nugis!* (Cic., *Div.*, 2, 13).

Adeone hominem esse infelicem quemquam, ut ego! (Ter., *Andr.*, I, 5).

S. Leonardi in Helvetia.
(*Ad proximum numerum*). I. Jss.

DE ALCHYMIA

Cham, qui et Chamos, a priscis traditum Aegyptiorum pater; hinc saepe in sacris litteris Aegyptus et quae circa late regiones « terra Cham » appellantur. At, haud multo post obitum huius protoparentis, eum nepotes et posteri quasi Deum coluerunt, et simulacrum constituerunt in templo, idolumque vocaverunt *Chamos*. Qui sacerdotes huic Numini serviebant doctrinas coluerunt e Noetica domo defluentes, propterea quod, quum in illis excellerent, scientiam hanc ipsam dicere placuit *Chamiam* seu *Chimiam*, cui voci addita syllaba *el* seu *al* (idem enim sonat ex *aleph*), indicavit scientiam divinam Cham, seu Chamos; uno nomine: « Alchy-

miam». Qui vero consideraverint apud sacerdotes delubraque fuisse tunc temporis medendi omnem artem, fuisse et remediorum dispensationem, habebunt integrum, meo iudicio, causam, qua vel nunc pharmacopole apud gentes nonnullae «Chemistae», et «Chemistes» nuncupentur, quum et «Alchymistae» nominati sint illi, qui disciplinis naturalibus, dicam rectius, qui viribus naturalibus occultis freti, et posse mirabilia facere iactabant, et fortasse nonnulla mirabilia patabant.

Notabo insuper scientiam duplex invisse iter duas inter gentes, Chaldaeas nempe et Aegyptias. Illa se astris inspiendis praesertim addixit, Aegyptia vero naturalibus praesertim rebus, quae propter solum sunt, neque tamen astronomica reliquerunt inculta; nam scimus quid adstruxerint Aegyptii de Sothiaco anno usque ad Ptolemaeum illum, qui absolutum quoddam systema astronomicum finxit, stellas catalogo descriptis, pluraque confecit, ex quibus aeternam sibi famam et recordationem comparavit.

Quidquid est, in humanis rebus eadem contingunt, quae in fluminibus videmus accidere. Pellucidae lymphae primo e fonte erumpunt, purissimaeque bibuntur. Eadem longo decurso, sive quod terras erodant et sibulis, arenis, crassique soli partibus imbuantur, sive quod minime puris admisceantur rivulis, et foeditate contaminatis aliqua fontibus copulentur, nitorem pristinum amittunt, turbidae fiunt, et qui Tbris, qui Anio septifons purissimi sunt, iidem postea vel viridescentes, vel albantes, vel flavi apparent. Sic humana omnia, — a philosophica disciplina exordior, — ad artes quae initio bona, recta, rationabilia traduntur et coluntur, ubi, per discipulos, ad tertiam aetatem vel quartam pervenerint, sive malitia, sive ambitione mala, sive nescio qua caecitate sequentium, ita in excessus abeunt plerumque contra-

rios ut non facile credas utramque scholam et disciplinam una exortam esse ab origine. Quid inter Iudeos hodiernos, Mahumetanos et Christianos nunc est? Et ab una Abrahami domo tamen tres sunt. Quid, nisi hoc sanctissimae conprobarent historiae? Laboraret profecto traditionum fides ubi fuisse tales crederemus.

Neque aliter ea disciplina se gessit, quae in sacrariis coenobiisque Chamos tradebatur, et fortasse tunc ambitiosum superbissimumque illud *al* sibi adscivit, copulavit, praefixit, ut haberetur divina, quando divinitate, scilicet veritate, abdicata et repudiata, conversa est ad fabulas, et posse se dixit quae impossibilia rebantur. Haud aliter apud Graecos tunc, *σοφία* quae primum, *φιλοσοφία*, id est sapientiae desiderium et amor et studium, dici copta est, quando, superbia sternente iter hominibus, non hi scientiae studebant, sed proprio nomini, qui communi refugiebant a scientia, ne ceteris haberentur aequales.

Itaque sacerdotes illi Chamistae postquam plura incubuere in remedia, quibus morbi arcerentur, plura experientes, vix nova febrium cohors terris suis incubuit, ubi invenerunt remedia, qua pestes dimoverent, iure quidem sanctissimo, ea quae siverunt quae corpora humana a morborum incursu et impetu conservarent immunia; non enim tam iucundum est a damno revalescere, quam nullum in detrimentum incidere. Hinc ea medicinae pars venit, et sponte venit, quae incolumes faceret homines, quae vires non modo restauraret, ut integræ starent et quassari non possent, aut saltem labantes et fatigentes non apparerent. Inde fuerunt omnia facie medicamina, quorum usus praesertim apud pecuniosas invaluit foeminas; hinc aphrodisiaca omnia... Ne progrediari, rogo, candide lector, nam limina mortis patent, et venena ex herbis quaeruntur, et statuto lunae tempore quaeruntur, et certis sub invocationibus inconditisque

vocibus avelluntur... Habes brevi omnia deliramenta sagarum, habes quae misceant aconita novercae, habes quae Locustae Neronibus comparent.

At dum haec labuntur in peius, non defuere viri, et eruditæ et a sceleribus longe abhorrentes, quibus ex mixtione elementorum, ex coacervatione quarumdam rerum, ex repetitis conatibus nonnulla apparuere mirabilia, et haec sunt sequuti, dum plerique aut nimiam in spem crescentes, aut desiderio divitiarum contabescentes de transfigurandis corporibus, de communrandis cogitant. Duo tamen humanum genus, prouti antea, prouti nunc etiam, torquebant: auri sacra famæ; desiderium iuventutis aeternæ. In haec invenienda incubuerunt: hi dum Indiam quaerunt, in Americam incurunt; illi dum se habere utrumque satentur, fraudes adstruunt et alieno auro potiuntur. Primum illud pharmacum lapis philosophicus dicebatur, quem qui ferret nunquam senesceret, incolumis a ferro, a veneno, ab insidiis abiret; alterum, scilicet commixtio quaedam et proportio metallorum et rerum, quae torrente igne commutarentur in aurum, quadam ex parte cum lapide illo philosophico conveniebat; quadam vero ex parte cum scientia naturalium rerum et consideratione stellarum inclinantum, vel coeuntium, ut opus conficeretur.

Atque h̄c novus alchymistarum modus, nova conditio alchymistarum habetur. Ipse enim eodem tempore est quid necessarium apud singulos reges, principes, dynastas; regia nulla, arx nulla est, quae ipso carere possit: datur sapienti viro domus singularis, turrim habet a qua speculatur astra, servos habet audientes dicto, qui herbas, qui aquas, qui fructus quaerant, et afferrant singulares. Ipsi de praenoscentis procellis, de terrae motibus, de fulminibus, de turbinibus cura est, ipse tuebitur domini salutem, dominae pulcritudinem; pharmaca suppeditabit utrique opportuna; qui-

nimo et potentissima venena, si domini lex talia tulisset. Quid sit alchymia quaeris? Haec de re tradit I. B. Biselli Cosmæ Mediceo: «Alchymia est ars, quae humanos opibus propemodum infinitis ditat; quae philosophia iure dicitur, laetitia animarum, angelicae sapientiae splendor, medicinae mater, philosophorum desiderium, thesaurus inexplibilis, exterminatrix moeroris, virtutis comes. Laetificat iustos, cum bonis habitat, detestatur improbos et scelestos. Super omnibus regnis regina, virtutem ex herbis exprimit, et medicinae per distillationem tradit *essentialias*, omnesque artes iuvat, et ab ignorantia relevat praeceptis divini Hermetis (qui Aegyptius est!)». Post haec enarrat quae alchymiae clarissimi fecerint, qui alchymiae praeceptis usi, metalla quomodo purgarentur invenerunt, qui vini essentiam, quam *alcool* et etiam «aquam vitae» dicimus, Raimundo Lullio faciente, invenerunt, qui aurum potabile, alexipharmacum princeps, et *nepente* singulare confeerunt. Prosequitur inde enumerans lithargiria, præcipitatum, «sublimatum», et sexenta quae nemo quidem negabit. Addemus et nos Brandt Hamburgensem invenisse phosphorum, Schwartz pulverem pyricam... Et sic de pluribus.

Quid inde? Ab alchymia, quae primum recta veraxque fuerat, et circa sananda corpora, vel tuendam incolumentem et iuuentutem, et vires et pulcritudinem versabatur, alchymia illa mendax et fraudis plena et beneficii nata est. At nemo negabit etiam inde natam alchymiam, quae rerum vestigans elementa, plurima tentans, illa adinvenit quae nemo sperabat, quaeque nunc alchymiam ipsam ad sua reportarunt exordia, qua usi docti viri, plurima generi humano constituerunt, quibus nunc augentur artes, divitiaeque comparantur, quum nullae penitus modo sint artes, quibus chymica vires non suppeditet suas.

D. L.

VETERUM NAVIGIA

Ilva in insula, ad Etruriae litora, plurimas inter sagittas, bipennes, cultros et cuspides lapideos *lapidea aetate* insculptos, utensilia quaedam iacebant ex crystallo, cuius nullibi per insulam fodina aut vena extaret. Eadem et Planosae proximo in litore inventa sunt, ita plane, ut arguendum fuerit, vel antiquissima illa aetate homines ratibus exstructis marinos fluctus iam aliquantulum persulcare sive expertos. Harum forte, quae hactenus vetustae magis innouerunt, tres scaphae sunt in urbe Daniae capite asservatae, ex queruum truncis vix excavatis, nullo in spondis remorum fulcro.

Quot vero putas effluxisse saecula antequam, rudioribus hisce inventis repudiat, Boeoti naves illas construxerint, quas passim Homerus memorat? Hae et singulari arbore in media nave defixa muniebantur, distentis hinc inde chordis, prora et puppi alligata, veloque instructa, quarum remiges aptis transtris insedebant, et remi mobili fune retinebantur.

Erythraeam qui primi incoluisse dicuntur, biremes postea invenerunt, quos sequutus deinde Corinthius Aminocles anno septingentesimo ante Christum natum, novo ordine superimposito, triremes exstruxit. His autem paullatim Samnites, Siculi reges et Corcyrenses usi sunt, qui Cambyses et Cyro Persarum regibus, maximis illis maiorum navibus iam fruebantur. At Ionii planas easque latissimas rates adhuc adhibebant, et Pheaces bellicas naves concendebant, exiles sane, sed in longitudinem maxime productas, quae hinc et inde quinquaginta remis pollentes, quinquaenariae appellabantur.

Hae vero rostro acutissimo communitae, tantaque remorum vi impulsae, terribiles hostibus apparebant; quam quidem offendis

sionis vim tunc maxime auctam sibi senserunt, quum nautae Thasio ex insula nati, proris et puppis lignea tegumenta superimponentes, tutum veluti castrum eas redididerunt, ex quo et ballistis et quibusvis tormentis hinc et inde pugnare licet.

Attamen multo post, quarto circiter a. C. saeculo, primas multis remorum ordinibus a Graecis parata internum hoc mare vidi in fluctus compulsas, quarum deinde maximam putant Ptolemaei Philopatoris, Aegyptiorum regis, duo et viginti brachiorum altitudine, remorum ordinibus alius super alium quadraginta, quos remiges quattuor millium numero agebant.

Tum vero Graecorum, tum Romanorum naves, proram figuris et signis decoram gestabant, et auro saepe rutilantem et floridis coronis contextam. His autem suberrat abdita veluti scorpionis cauda, ferreum calcar, quod arietis forma plerumque insculptum et trabi rigide confixum, in hostium latera citissimo cursu impellebant, ut ea disiiceret. Hoc autem, quo ex chalibe parato hodierna etiam loricata navigia utuntur, Pisaeus tyrannus primus invenit. Prorae ducem « proretam » appellabant; nauta ligneo plerumque tecto munitus conseedebat in puppi.

At remi aptis foraminibus in utraque parte per latera ordine perfectis erant innesi, quorum triremes septuaginta supra centum plerumque numerabant; quinqueremes vero tercentos aut quadringentos, singulis ad quinque usque mensurarum longitudinem productis. Funibus, tormentis, scalis ligneis, catenis, anchoris iisque similibus et ipsae muniebantur, et gubernaculo erant instructae, prout in hodieris videmus.

Malum vero vix unum vetustiores triremes habebant, quo denique geminato, bina pariter vela uterque gestavit.

Turres et rostra Romani addiderunt, quibus, veluti adunco ponte, Duilium consulem tunicas naves retinuisse notum est,

ut in eas ad terrestrem veluti pugnam legiones districto gladio immitteret.

Erant denique, prout et hodie servatur, veterum navibus nomina apposita, quae Graeci plerumque muliebria diligebant, aut ad auspicium Σωζοῦσσα (servatrix), Ήγεμονεῖα (imperium), aut ad mulierum celeberrimarum memoriam, veluti Nausicae, illius Pheacium regis filiae, quam diuturnum Ulyxis iter solatam esse Homerus suavissime enarrat.

A. C.

at levis, immani sublato pondere, virgo non dubitat celeri devolitare pede.

Invidet indocilis perfunctae turba labore, viribus innitens, ultima valla petit.

Unus et alter abit; circum confunditur agmen consult et socios et sua quisque refert; nec lacrymae desunt, fundit quas pallida virgo et verbis terget mollis amore puer.

Ultimus in nudo cunctatur carcere alumnus, cui socii pavido mens neque praebet opem.

Candidus est animus, coluit cor candida tan- tum;

Palladis illecebri purus et albus abit; porrigit at chartam calami non pondere laesam: praemia te maneant, languide digna, puer!

Anconae, Kal. Iun. MCMXXXIII.

IUNIUS GARAVANI.

PERICULUM

Sol fulget; taciti pueri trepidaeque puellae insistunt abacis; non leve fervet opus.

Pondera num valeant, miseri, persolvere [pensi?] infensique scholis, Palladis arte dolent.

Pervolvunt chartas, libros volvuntque tabel- [las] et currens calamus, plurima nigra notat;

Sordida scribuntur, delentur terque quater- [que] scriptaque non valeat cernere quisque sua.

Sollicitate manus, velox nam labitur hora; poeniteat longas praeterisse moras.

Deficiunt vires, oculi vertuntur utrimque; sibilat os furtim, poscit et addit opem; mendosos volitat profundens chartula ver- [sus], mutorum gestit more subacta manus.

At vigilis vigilant, cohibent puerosque ma- [gistro] nec tolerant chartas, ora manusve loqui.

Tradidit impatiens tandem sua pensa puella; aspicit arridens, cui data scripta patent:

EX BATAVIA.

De certamine poetico Hoeufftiano anni MCMXXXII

Accepimus, et libenter edimus:

De triginta octo carminibus in certamen anni MCMXXXII missis, ita est iudicatum:

Praemium aureum reportavit carmen quod inscribitur *Ruris facies vesperi*. Praeterea sumptibus legati in volumen recipientur carmina, q. t. *Napoleon*, *Pietas*, *Epistola ad Murrum Reatinum*, *Caelestia*, si poetae eorum scidularum aperiendarum dederint veniam.

En titulorum index:

1. *Militum qui pro patria in Alpibus occiderunt Chorus.* 2. *Roma triumphat.*

3. *Napoleon*. 4. *Fabulae aniles*. 5. *Caelestia*.
 6. *Pilati somnium*. 7. *Decennalia*. 8. *Minores famuli*. 9. *Fabularum liber alter*.
 10. *Ad musam Latinam*. 11. *Parvula Mater*. 12. *Nocturna in Volsiniensi lacu navigatio*. 13. *Divi Heliae sacellum*. 14. *Iephetae Filia*. 15. *In mortem Thomas Edison*.
 16. *Miles captivus*. 17. *Ruris facies vesperae*. 18. *Euenus et Elisa*. 19. *Epistula ad Murrum Reatum*. 20. *De lege Latina*. 21. *Fides*. 22. *De fuga in Aegyptum*
B. V. Mariae ad cognatam Elisabeth epistula. 23. *Fons et vita*. 24. *Apotheosis Nicaeni herois sponsaeque Annitae*. 25. *Ionae vatis somnium*. 26. *Ionae vatis somnium*. 27. *Columba*. 28. *Pietas*. 29. *Venus cum Apolline*. 30. *Pan et Syrinx*. 31. *Troiana mater*. 32. *Rus Pascolianum*. 33. *Flavia et Vitinius*. 34. *Dantes et Galilaeus*. 35. *Villula, ad Hermannum Weller Epistolium*. 36. *Cyllarus*. 37. *Flos solitarius*. 38. *Dolor*.

Ad novum certamen cives et peregrini invitantur his legibus, ut carmina latina non ex alio sermone versa nec prius edita argumentative privati nec quinquaginta versibus breviora, nitide et ignota iudicibus manu scripta ante Kal. Ian. a. MCMXXXIVmittantur ad *het Bestuur der Koninklijke Akademie van Wetenschappen, Trippenhuis, Amsterdam*, munita sententia, item inscribenda scidulae obsignatae, quae nomen et domicilium poëtae indicabit. Ceterum iudicibus gratum erit, si poëtae in transscribendo portabile prelum britannicum (*type-writer*) adhibuerint, ac si, quemadmodum in editionibus poëtarum fieri solet, sextum quemque versum numero insigniverint.

Praemium victoris erit nummus aureus quadringentorum florenorum. Carmen praemio ornatum sumptibus ex legato faciendis typis describetur eisque subiungentur alia laude ornata, si scidulae aperiendae venia dabitur. Id autem ante Kal. Iul. proximas fieri debet.

Exitus certaminis in conventu Ordinis mense Aprili pronuntiabitur, quo facto scidulae carminibus non in volumen receptis additae Vulcano tradentur.

Amstelodami, die 1^a m. Maii, a. MCMXXXIII.

P. SCHOLTEN
Ord. lit. acad. reg. ab actis.

His addere possumus auctorem carminis praemio insigniti esse:

ANACLETUM TRAZZI,

Mantuanum illum poëtam, cuius carmina suavissima pluries, et in ipso superioris mensis Maii fasciculo, a nobis, pro eius humanitate, edita sunt. Cui quidem laboris nostri socio clarissimo gratulamur ex animo, maiora simul auspicantes.

ALMA ROMA.

De certamine poëtico Locrensi

De exitu certaminis poëtici Locri in Bruttis a Carmelo Triumviri constituti traditum nobis est neminem triumphum reportasse.

Magna vero laude iudicata sunt carmina Quirini Ficari, Pisaurensis lycei doctoris, quorum tituli: *Decennalia et Finis Aquileiae*; Iosue Salatiello Panormitani, cuius titulus: *Altera Roma*, et Ioannis Napoleone, c. t. *Sermo*.

Praeterea laudatum est carmen *Perilla* Caroli Vignoli in Romano lyceo « Tasso » doctoris; et in limine laudis posita fuere carmina: *Pugilum certamen*; *Augusta Taurinorum* atque *Nemesys* inscripta.

Leve fit, quod bene fertur, onus.

OVID.

SAPIENTUM PERVESTIGATIONES

A RADIOPHONICA VATICANA STATIONE
LATINE VULGATAE

NOTAE.

DE SYMBIOSI ET DE RADIS MITOGENETICIS.

Ex plurimis scriptis quae de symbiosis agunt, facile deducitur multa animalia polleare peculiaribus membris, bacteria vel alia microcorpora continentibus, quae, dum propria officia exercent, simul animalibus quorum hospites sunt, utilitatem conferunt.

Sic, exempli gratia, iuxta investigationes notissimorum biologorum (Pierantoni et Scholae, Stile, Buchner et Scholae, et al.) exstant insecta, quae in plantis vivunt et membra possident bacteria continentia, quorum officium est glycosum in anidridem carbonicam et alcoholum etilicum convertere.

Alia animalia hematophaga (arthropoda, vermes) in membris suis bacteria habent, quorum est sanguinem immoderate suctum concoquere (Reichenow, Zirpolo); alia xilophaga, quae ad lignum concoquendum sunt apta; alia denique bacteriis photogenis hospitium praebent (Pierantoni, Zirpolo).

Novimus Ries, qui translationes membrorum symbiotorum ex specie ad speciem operatus est, advertisse translacionem hanc ducere ad degenerationem et membrorum et symbiosorum.

Praeterea ipse Ries, et Aschner, ex officina zoologica Wratislaviensi nuper symbiotici membra extirpationes in pediculo vestimenti peregerunt.

Extirpatio huius membra in larvali statu progressionem singulorum membrorum non commutat.

Foeminae orbatae membro symbiotico in ultimo momento larvali magis laeduntur quam masculi; isti enim symbios amissuri sunt.

Larvae microcorporibus orbatae non

progrediuntur: foeminae ova deponere possunt, sed haec, quamvis crescere incipient, foetum tamen ad perfectionem non adducunt.

Etsi animalibus, symbiotis ablatis, sanguinem assidue praebamus, haud bene vivunt; id quod ostendit symbios vitae eorum necessarios esse.

Haec omnia confirmant ea quae Pierantoni viginti abhinc annis asseruit, quum prior symbiosis naturam detegebatur et descrebat.

Ex experimentis a me ultimis hisce annis perfectis, deducere potui bacteria photogenia, in luminosis sepiolidarum membris inventa, radiationes diffundere, quae incrementum ovorum paracentroti lividi et quarundam plantarum, rapidius efficiunt. De his iam alias locutus sum; non est ergo cur in idem redeam.

Sed hoc animadvertisendum videtur, nempe inter radiationes mitogeneticas, vel radios Gurwitschii, et symbiosim, relatio quedam haud negligenda interesse. Horum symbiotorum constans praesentia, qui per hereditatem mirabili machinatione transfunduntur, nobis persuadet radios illos in symbioticam quoque naturam influere.

Loquuntur equidem de singulari quādam symbiotica substantia, vitaminæ forte simili, quae regularem concoctionem expediunt; sed hoc non prohibet quominus radiones quae ab huiusmodi corporibus emittuntur, saltem a photogenis a me studio subiectis, suam habeant rationem vitae et phoenomenon symbiotycum interpretandi, quod, ut ab initio insinuavi, valde generale exstat et maximi momenti in biologia.

I. ZIRPOLO.

NOTITIAE.

DE PLANETOIDS.

Anno 1932 inventae sunt ducentae et quatuordecim planetoidae, quae tamquam novae sunt notatae, et quidem in Heidel-

berg nonaginta, in Flagstaff triginta, in Uccle vigintiseptem, in Johannesburg vi-

gintiquinque, in Simeis viginti et una; in septem aliis speculis reliquae.

Dimidia tamen earum pars semel tan-

tum observata est, ita ut vix spes sit eas iterum inveniendi.

Quadraginta planetoidae, quarum or-

bitae iam sufficienter notae sunt, acceperunt stabilem numerum; numerus ultimus iam nunc est mille et dugentarum viginti et trium.

Troianorum decimus Troii nomen accepit; iam adsunt quinque Troiani in utroque librationis puncto.

Dolendum est memorabilem istam planetoideam 1932 H A, quae orbitas Martis, Terrae et Veneris transgreditur, disparauisse prius quam eius orbita ex observationibus sufficienter nota esset ideoque eam vix certo perditam esse.

C. Hoffmeister ex collectivo lucis zodiacalis studio hypothesim ponit, orbem zodiacalem esse lucem universam omnium planetoidarum, quibus intermixtus sit annulus corpusculorum molis exiguae, quae Solis lucem repercutant.

DE LUCIS HAUSTU IN SPATIO GALACTICO, QUAE IN COLORE CUMULORUM SPHEROIDALIUM PRODIT.

Nuper astronomus Stebbens cellulam photo-electricam perquam sensibilem telescopio giganti Montis Wilson aptans, ususque filtri flavo et caeruleo, determinavit indices coloris quadraginta septem cumulorum spheroidalium, hosque eo maiores invenit quo cumulorum latitudo galactica minor sit.

Hinc confirmatur, quod iam a Trumpler et Van de Kamp ex aliis rationibus illatum fuerat, adesse nempe materiae stratum lucem absorbens, parallelum equatori galactico, et ab utraque huius parte se extendens.

Huius strati altitudo integra satis incerta est: iuxta Trumpler ducentorum vel trecentorum *parsecs*; iuxta Van de Kamp centum septuaginta quinque *parsecs*; iuxta Stebbens quingentorum quadraginta *parsecs*.

Hinc deducit Stebbens distantias cumulorum et dimensiones galaxiae, quae ex apparentibus stellarum magnitudinibus, haustus ratione non habita, derivatae erant, non parum esse minuendas, et quidem distantias aliquot cumulorum in parva latitudine galactica ad quartam partem reduci; diametrum systematis galactici ab oct ginta milium *parsecs* forsan usque ad triginta milium *parsecs* minui: centrum galaxiae a Sole spatio decem milium, et non sexdecim milium *parsecs* distare; nebulosae Andromedae ducentorum et quinquaginta milium *parsecs* a nobis disstiae, haustus ratione habita, diametrum decem milium *parsecs* assignandum, qui tertia erit pars diametri galaxiae, adeoque ingens discrimen inter dimensiones nostrae galaxiae et aliorum systematum stellarum evanuisse.

NOVA GEMINORUM.

Die 20 martii curr. anni in specula Uccle photographice inventa est stella nova magnitudinis undecimae, in constellatione Geminorum, ascensione recta 7h 18m, 5° declinatione 20° 38'.

Die sequenti erat magnitudinis duodecimae. In photographiis anterioribus istius regionis nullum eius vestigium apparuit.

Etiam subsequentibus diebus 22 et 23 martii in speculis Kopenhagen et Heidelberg frustra quaesita est.

COMETA WINNEKE.

Cometa Winneke die 24 sup. mensis martii iterum inventa est ex specula Hamburgensi: erat magnitudinis decimaquartae. Eius periodus est annorum sex.

DE POLARIZATIONE ELECTRICA IN VAPORIBUS.

Hugo Grassi doctor inquisivit in polarizationem molecularem tricloruri phosphorici.

Iuxta doctrinam a Debye propositam, ut notum est, polarizatio molecularis exprimitur per duos terminos, quorum primus non pendet a temperatura, alter e contra proportionatur rationi inversae temperaturae absolutae.

Generatim experientia confirmare videtur doctrinam hanc. Sed quae Grassi obtinuit a dependentia linearis cum inversa temperatura deflectunt.

Iuxta Auctorem causa huius deflexionis inveniri potest in existentia duplicitis momenti electrici, duplice vis stratui respondentis.

DE EXPLORATIONE CAMPI MAGNETICI PER RADIOS ELECTRONICOS.

Radii electronicci parvae velocitatis, si campum magneticum ingrediuntur lineam percurrunt, quae facilis est ut photographice describatur.

Hinc ex mensura curvaturaie trajectoriae deduci potest intensitas campi magnetici.

E. Brüche ostendit radios electronicos ex staminibus emissos bene hoc praestare, quem eorum velocitas sit demissa et bene cognita.

DE RADIATIONE COSMICA.

Quae de radiatione cosmica hic usque novimus, opportune P. M. S. Blackett in consessu regiae Societatis meteorologicae Londini recens exposuit.

Exploratio in intensitatem radiationis extenditur a ducentis ac trecentis metris in profundum aquae ad ducentas et octo chilometra in altitudinem atmosphae, et quidem in altissima atmosphera ra-

diatio centum millies maior est ac in profunda aqua.

Distributio ionizationis est fere uniformis in tempore, geographice tamen non ita, sed circa lineam aequatorialem minuitur.

Probabiliter primaria radiatio quae atmospheram ingreditur assimiliari potest radiationi corpusculari, cuius media vis decem ad decimam potentiam voltarum exsuperat.

SIMUS IN ETRURIA.

Benedictus Bonacelli in *Studi Etruschi* demonstrat nomen etruscum simii fuisse *Harimos*, quod derivat a vocabulo semitico *Harim*, id est latine «simus», seu nasus depresso.

Picturae eiusdem animalis et figuraciones ambraceae, eburneae, aeneae, fictiles, vitreae, vel sunt imitationes artis Africæ punicae, vel directe illinc in Etruriam adductae. Commercium enim inter duas has regiones, ut plura documenta demonstrant, antiquissimum et frequentissimum exstitit.

COLLOQUIA LATINA

XVIII.

Narratio convivii. — Ebrietas.¹

DAMASUS, SATURNINUS, AMBROSIUS,
GERARDUS.

DAMASUS. — Quid tu dicas, Saturnine? Quam laute nos heri accepit Scipio?

SATURNINUS. — Male sit illi! Non potui tota nocte quiescere: convolvi me subinde

¹ Ex colloquiis IOANNIS LUDOVICI VIVES. — Passim retractavit hodiernisque moribus aptavit I. F.

toto lecto, modo ad spondam interiorem, modo ad exteriorem: fauces et stomachum videbar mihi reiecturus. Nunc prae dolore capitis, nec oculorum officio possum fungi, nec aurium. Lamina ponderosa plumbi videntur mihi in frontem et oculos incumbere.

AMBROSIUS. – Frontem et tempora fortiter astringe fascia, et rex videberis.

GERARDUS. – Seu ipse potius Bacchus, a quo institutum manavit diadematum in reges.

AMBR. – Recipe te domum, et edormi crapulam.

SAT. – An non dixi me oculis non posse somnum videre meis? Quinimo mittamus puerum aliquem qui nobis afferat ex eodem vino quod apud Scipionem potavimus: nulla est certior huic veneno theriaca.

AMBR. – Estne hoc exploratum?

SAT. – Quidni esset? Memineris versus, quos cantat Colax: « Ad sanandum mortuum canis nocturni, sume ex pilis eiusdem canis ».

GER. – Narra tu, Damase, quaeso, de convivio.

SAT. – Ne narres, nisi velis apud me remotum quidquid habeo in ventriculo, cum ipsis vitalibus.

GER. – Facesse igitur tu paullisper.

DAM. – Ego narrabo quam commodissime, ut nusquam sit honor praefandus.

GER. – Incipe tandem.

DAM. – Itaque audiām. Primum omnium accubuimus severi; tristes dixeris: silentium ubique et quies. Coepimus expedire cultellum quisque suum; speciem praebebamus non invitatorum, sed invitorum; faciebamus revera adeo segniter; nondum enim incaluerat animus ardore illo libero. Aptat quisque mantile suum humeris, non nulli etiam pectori; alii de mappa extendent super gremium; sumit panem, aspicit, volvit, purgat si quid esset carbonis aut cinerum, decorticat; et haec omnia lente et cunctabunde. Quidam auspicati sunt

coenam a potionē; alii priusquam biberent, paulum sumpserunt acetariorum et bubulae salitae et pernae ad excitandum dormiens palatum et stimulandum languidulum. Primus scyphus fuit cerevisiae, ut frigidum caementum substerneretur ardori vini. Allatus est sacer hic liquor primum poculis angustis et exiguis, quae magis sitim irritarent, quam stringerent. Scipio, homo festivissimus, qui potiorem in hac tota regione nullum habet, ac ne parem mea utique sententia (quod sit dictum sine cuiusquam iniuria), iubet afferri pocula capacissima, et coeptum est largiter potari more Graeco, et loqui, tum incalescere. Hilaritas ubique et risus diffusissimus. O coenae noctesque deorum! Alii alias praebibimus, et magna aequitate faciebamus paria: nefas erat sodalem fraudare, tali praesertim tempore.

AMBR. – Merito, quum agitur non de calice vini, sed de sensu et mente, rebus in homine praecipuis. Sed ut hac de rem tam laeta, tam festiva inter nos colloquamur, primum rogandus es, ne sis ebrius.

DAM. – Non revera, et facile est cognoscere ex ordine orationis meae; nam, si essem, putas me haec referre potuisse adeo composite?

GER. – Dimittamus ista. Cedo, quod vinum bibebatis?

DAM. – Quid nostra confert quod sit vinum, aut cuius? Habeat modo nomen et colorem vini, id satis est nobis.

AMBR. – Quae ergo potest esse delectatio, quum id non gustas, quod in corpus ingenis?

GER. – Fortasse initio nonnulli aliquid gustant, integro palato: mox vero depravato ex tanta humoris redundantia, gustum omnem amittunt.

DAM. – Putasne ad voluptatem nos potare, aut quod sit iucundum?

AMBR. – Tanto ergo estis peiores bestiis, quae aviditatibus naturalibus aguntur: vos neque illud deducit ratio nec retrahit natura.

DAM. – Dicit sodalitas: ita paullatim inebriamur imprudentes.

GER. – Quoties estis inebrati? Quoties alios ebrios vidistis?

DAM. – Quotidie plurimos.

AMBR. – Non sufficiunt ergo tam multa experimenta ad evitandam rem tam foedam? Atqui bellua vel uno experimento fieret cautior.

GER. – Quibus ex poculis hauriebatis vinum, et quomodo?

DAM. – Primum allata sunt vitrea; post, sublati illis, exhibita argentea.

GER. – Quis fuit tandem conviti extitus?

DAM. – Inebriati sumus omnes!

AMBR. – Miserum te! Quid putas esse ebrium?

DAM. – Probe et ex animi sententia indulsisse genio.

GER. – Cui genio? Bono an malo?

AMBR. – Si recte omnia scruteris, nusquam invenies cui indulseris, neque enim animo, nec voluptati, nec ulli rei alteri qui vitiis obtemperant et pravis animi cupiditatibus indulgent. Inebriari autem est sensuum facultates amittere, exire de potestate rationis, iudicii, mentis; plane ex homine fieri vel pecus, vel saxum. Quae deinceps sequantur facillimum est conjecturare: loqui et nescire quid loquaris; si quid commissum est tibi arcanum maxime celandum, effutire; atque ea dicere, propter quae te et tuos, et saepe patriam ac provinciam universam in grave discrimen adducas: nulla distinctio amici et inimici, rixae, iurgia, inimicitiae, plagae, vulnera, occisio. Post ebrietatem vero cruditas, debilitatio nervorum, paralises, arthritici cruentatus, gravedo capitis et corporis totius, hebetatio sensuum omnium; memoria extinguitur, ingenii acies retunditur; unde stupor in tota mente et ad intelligendum sapiendumque et ad eloquendum:

DAM. – Iam incipio intelligere magnum esse malum ebrietatem; posthac dabo sedu-

lam operam, ut bibam ad hilaritatem, non ad ebrietatem.

AMBR. – Hilaritas est ianua ebrietatis: nemo venit ad bibendum eo animo ut inebretur, sed bibendo exhilaratur; continuo post sequitur ebrietas; difficile est enim signare hilaritatis metam, atque in ea sistere. Lubricus est gradus ab hilaritate ad ebrietatem.

GER. – Dum autem vinum habes in scypho, illud est in tua potestate: dum in corpore, tu es in illius: haberis, iam non habes. Quum bibis, tu tractas vinum pro tuo iubito; postquam biberis, illud te tractabit pro suo.

DAM. – Quid ergo? Nunquamne est bibendum?

AMBR. – Bibendum quidem, non potandum. Natura sola hoc docet bruta, hominem non docebit eadem natura, ratione adiuvante? Edes quam esuries, bibes quam sities: fames, sitiis te admonebunt quando et quatenus edendum et bibendum.

AD SANITATEM TUENDAM

Aphorismi sive praecepta medendi generalia ex pluribus casibus particularibus abstracta, ex variis auctoribus collecta.¹

§ 518. – Nulla est consensio inter Graecos et Arabes de leipyria febri, ait BALLONIUS; imo nec inter Graecos ipsos καίσον et febris leipyriac magna est affinitas, iisdemque symptomatis morbus uterque se prodit: sitis est ingens, incitatio, mentis percussio, vigiliarum assiduitas, partium extimarum refrigeratio. Sed praesertim in leipyria, aestus in internis. GALENUS vero ait (*Com. in aphor.* 48): Partium exti-

¹ Cir. fasc. sup.

marum refrigeratio aestuantibus internis; solis accidit febribus, quae *καῦσοι* dicuntur; perniciosis, vel potius malignis, ut leipyriis.

§ 519. – BALLONIUS ait in *causo* linguam scabram esse, in leipyria vero nigram, causam autem leipyriae statuit ab humoris biliosi congestione, vel ob bilem adustam in ventriculo erysipelatis modo aestuantem.

§ 520. – HIPPOCRATES narrat (in *Propheticis*) duas esse diarrhoeas, una cum febri, variis excrementis hepatis, inflammatione, aut praecordiorum, aut ventris, cum ciborum aversione: aliae quidem sunt sine his signis, cum ramentis quidem et sanguine, sed breviores sunt, et eas vocat *λυστελέας*, fructuosas, commodaque aegris, quod aut a diuturnis, aut brevibus morbis aegros uferat.

§ 521. – De singultu et febri singultuosa, sive per se talis sit, sive in prolapzione intestinorum accedat, deque eorum curatione abunde dictum est ab HOLLERIO in *Methodo medendi*.

§ 522. – Quum quidam menses quatuor febri quartana, erraticaque laborasset, emaciatus plane, squallidus coepit tantisper desipere, delirare, cerebro resurgere et inde cataphora, seu catalepsi prehensus interiit. Item RONDELETIUS, diligens rerum observator, annotavit: caron, catophoram et catalepses in febres quartanas longas, et tertianas incidere.

§ 523. – Alius, quum bimestri tertiana laborasset, nec ad medicamentum adduci potuisset, quum caelum incanduisse paulum, datur medicamentum, cui in dormiendo imprudens pharmacopaeus consulit. Ab eo tempore vix febris expers: de dolore capitis, de quo prius non querebatur, modo conqueritur. Dum paroxysmus repetit, repente *ἄφωνος* fit, elatis in cerebrum vaporibus, imo et febri ipsa cerebrum occupante, unde caloris acerrimi sensus apparebat, ac si febris esset capitalis (ut sic loquar). Per horas viginti quattuor

ἄφωνος fere fuit, et catochus eum prehenderat. Victor erat debilis, nil natura praestit, quamvis irritata: convulsus, interitus. In cerebro nil reprehensum: venae intumuerant parum; vi febris interiit; obsesso cerebro quoque, ut interea non esset flabelatio cordis ob respirationem non liberam.⁴

§ 524. – Notat Hippocrates, (*Quid. lib. 4*) quartanam febrim tum cessavisse, quum homo factus esset typhodes aut typhoides stupore attonitus.

§ 525. – Vir quidam, annorum pene 28, imbecillis pulmonibus ac purulentis, ut fidem eventus fecit, crudeli phrenitide decubuit. Pulsus inaequalis et intermittens. Vena ter quaterve secta. Convaluit. Addit BALLONIUS, intermissionem hanc ab aetate esse, iuvante quoque duritie pulsus tum ratione inflammationis, tum duritiei vasorum. Quod animum addidit ad secundam venam in hac intermissione, erat *pulsus* magnitudo: etenim ad istam intermissionem pulsus crebritas cum parvitate accedat, angustior longe spes est. Istam pulsus inaequalitatem saepe de industria in molliusculis pueris conspicuam vidit, praesertim cum dormitarent.

§ 526. – Partium externarum perfrigatio pertimescenda est in inflammacionibus partium internarum.

§ 527. – In febribus epialis non solum est sensio caloris et frigoris simul, in quo *epialis* natura consistit, sed etiam mox calor percipitur, mox frigus.

§ 528. – In febribus cum catarrho iunctis, alterna frigoris calorisque permutatio non solum in partibus corporis extimis, sed etiam in toto corpore ipso usu venire solet.

I. FAM.

⁴ Vide deliria, coma, catalepsin etc. a biliosa potius saburra in hypochondriis stabulante et resorpta oriunda. Probe haec affectiones capitis distingui debent ab aliis eiusdem affectionibus; illas biliosas, has vere inflammatorias potius appellare convenit. Illis purgans, solvens, vomitum ciens; his venae sectio medetur. STOLL.

ANNALES

Nationum Societas.

Genevae conventus de deponendis armis iterum in periculo esse apparuit novae dilationis, ob Germaniae pertinaciam, parius sibi de bellicis apparatus repetentis, postquam copias suas iisdem rationibus aptavit, quae ceteris nationibus omnibus constitutae sunt. Hoc vero consilio compositum discrimen est, nempe examen et disceptationes persequendi circa proposita ab Anglis de re adumbrata, nulla correctione, nulla conclusione illata, dum hinc inde singularum nationum legati per privata colloquia difficultates dirimere conati fuerint; praesertim quum Hitler, Germanici gubernii praeses, sua cogitata palam fecerit. Huius vero oratio satis respondit optatis; pacata et bene perpensa, Germaniae voluntatem declaravit operam suam bona fide conferendi politicae rationiae qualitatibus atque iustitiae, quae universo orbi pacem sponsura esset. Itaque alternis sessionibus, iuxta Gallicum desiderium, resumptae fuerunt et de securitate et de bellico apparatu disputationes, quas omnes sperant fore ut tandem ad definiti aliquid adducant, ante omnium nationum de re oeconomica conventum, qui ad dimidium Iunium hunc mensem indictus est, atque *vectigali mora* initium habebit, fide nempe a participibus data de novis consiliis quibusvis minime interim capiendis, quae magnis iam existantibus difficultatibus inter nationum commercia obstarre possint.

Neque praetereundum est Roosevelt, Civitatum Foederatarum Septentrionalis Americae Praesidem, ad nationum universi orbis rectores omnes epistulam misisse, hortantem ut bellici apparatus imminentia instituta, tum illud praesertim, quod ad maiestatem pertinet: quaecumque enim

circa necessitatem communis discessus ab armis, monetque de periculo, quod coram universo orbe in se reciperet qui eidem obstaret.

* *

Bella.

Dum pax ubique invocatur, atque laeto animo accipiuntur nuntii eam inter Peruvianam et Columbianam civitatem esse compositam, breve futurum ut et Iaponios inter ac Sinenses sequatur, en vulgariter bellum a Paraguayana republica in Bolivianam decretum esse, quod haec arbitratum apud Hagense collegium recusat. Valebit ne Societatis Nationum interpositio?

* *

Ex Hispania.

Publicus Hispanus coetus legibus ferendis legem sanxit de Congregationibus religiosis, in qua docendi munus Cleri membris quibusvis denegatur. Suis ita magistri septingentia millia puerorum orbantur!

Contra hanc novam Hispanae reipublicae in Catholicam religionem iniuriam, Pius PP. XI iure meritoque per encyclicas litteras publice reclamavit.

Kal. Junii MCMXXXIII.

POPULICOLA.

VARIA

De Deioce.⁴

Fuit Deioce quidam Medus, vir sapiens in primis; qui quum propter iustitiam, ut est apud Herodotum, rex esset constitutus, cum alia multa dicitur: habuisse salutariter instituta, tum illud praesertim, quod ad maiestatem pertinet: quaecumque enim

⁴ Italice scripsit I. CASA.

inciderent, transegisse per interpretem dicitur, ut Medorum audiret ipse neminem, neque cuiquam aspiciendi sui potestatem faceret. Metuebat scilicet vir magnus invidiā; aegreque laturos sentiebat cives suos, qui cum pari dignitate tam multos annos vixissent, eum ipsum tanto sibi honore praeferri. Huic igitur malo occurria ratione putavit posse, si sese non familiari modo, sed etiam oculis civium subtraxisset: fore enim ut paullatim ab ea, quam de se cogitationem habere soli essent, desuefacti, maius quiddam animo conciperent, et mente. Sic est enim omnino: nam quae incognita intractataque habemus, ea maiora plerumque animo nobis fingimus, et suspicamur esse.

Invidus.

Volens explorare sensus hominum Iupiter, misit Apollinem in terras, qui voluntates humanas cognosceret. Hic primum incidit in Avarum et in Invidum. Qui buscum colloquutus, copiam illis fecit petendi quod vellent, ea lege, ut quod sibi alter petivisset, alteri praestaretur duplum. Nullo igitur induci pacto potuit Avarus quicquam sibi ut peteret; et Invidus erui unum oculum sibi petiit, ut Avarus ambos amitteret.

Desribitur hac fabula avaritiae et invidiae pessimum et deterrimum vitium.

Locosa.

Tuccius cum aequalibus quibusdam ludit; ex improviso magnis dissonisque clamoribus conqueritur, quod sibi alapa impacta sit.

— Et cur — inquit unus ex adstantibus — ei qui duxit, colaphum non reddisti?

— Oh! Iam primus ego ei reddideram!

Ebrius quidam birotam velocissimam obaequitanus, in viatorem offendit, qui in eum iure inerepat:

— Num orbus es, furcifer?
— Quinimo duplicata quum videam, inter duos vos transire conabar.

Pro iudicibus mensarum elegantibus.

ESCARUM ORDO:

*Herbacei orbes in iure natantes.
Pastilli furfuriculi, presso lacte atque perna farti, pisis circumfusi.
Pulli ad vinum album in trulla acti.
Asparagi in butyro semusti.
Mala aurea gelido cremo Lusitanico perfusa.*

Aenigmata.

I.

Ad caelum surgo frondoso vertice. Muta vocalem: iam te semita tuta manet.

II.

Virus in ore meo latitat. Mihi praefice sigma:
Per venas vegetas vividus humor abit.

Aenigmata in superiore fasciculo proposita his respondent: 1) *Anus, Onus;*
2) *Pecus, Specus.*

LIBRORUM RECENSIO

MICHAEL MUCCIO, *A fascium regimine constituto anno exeunte decimo.*

Alchaicum carmen nitide editum memorat Italicos belli triumphos atque post bellum civiles factiones; postremo autem Italianum cele-

brat, claro Duce, in pristinam dignitatem restitutam:

*Stat Roma; sol non pulchrior enitet,
Nimbū minantem cum boreas procul
Iam distulit.*

*...In pace cives. Assiduus labor
Acerque fervet cunctaque provehit:
Mores nitent, doctrinae et artes:
Quae patriae studiosa pubes!*

Poëta rithmis alchaicis optime utitur; leves mendae. « Mirificam Italiae unitatem » non satis probabo; sed, quum poëta unam *Italiā* celebret, versus facile emendari potest. De carmine poëtae gratulamur.

ALOISIUS COSSIO, *Studia Vergiliana.*

Auctor, Recineti Lauretique episcopus, tria scripsit volumina, unum tamen, bimillenario Virgiliano, edidit; diu expectavimus an et cetera ederentur; nunc tamen, ne longior esset mora, primum volumen recensendum putavimus.

A. Cossio, qui materiam, maxima cum rerum cognitione novit atque illustrat, in hoc volumine, primum Vergilii vitam, quae a Suetonio, grammaticis ceterisque fontibus nobis tradita est, maxima doctrina et studio narrat et explanat; deinde de « genuinitate », cum minorum, tum maiorum operum disserit. Postea quae emendata, interpolata, desperdita in maioribus pateant; postremo fontes, maxima cura, requirit.

Quamquam auctor omnia funditus penitusque, longe lateque novisse et vidisse ostendit, tamen de Bucolicis eius maxima peritia studiumque patet; nam in *de interpolatis Bucolicis* capitulo, novam ab aliis non temptatam materiam aggreditur: item tria Bucolicorum genera copiose illustrat.

Volumen editum ad eruditionem doctrinamque pertinet; cetera de materia, de poësi et arte desiderantur atque in ceteris non editis partibus suum locum habent.

Auctor fatetur non omni ex parte expeditum opus se confecisse; non omnia fortasse (volumen 568 paginas, latina lingua ample-

ctitur) iisdem floribus vigent sed et doctissimis probandum et nostra quidem sententia Cossii opus unum ex optimis, quae in Virgiliano bimillenario edita sunt, ducendum est; auctori magnopere gratulamur atque eum rogamus, ut cetera volumina quam primum sit editurus.

ACASTES BRESCIANI, *In urbem Aquileiam.*

Carmen in poëticō certamine, ad vetustos Aquileiae fastos atque Ignoti Militis ritum celebrandum, praemio ornatum est.

Poëta celebrat veteres Aquileiae res gestas atque antiquum Poponis templum, quod, in maximo nuper bello, preces Italicorum militum audivit.

In hoc templo, ex undecim Italiae castris, singula ignotorum militum corpora translata sunt:

*Annus exactus decies iam volvit orbis:
singula castra viri dederant sine nomine corpus,
inde hoc delatim in ritum laudemque triumphi,*

atque, circum stipante clarorum civium globo, mater, *bello cui natus ademptus*, unum ex undecim elegit, cui Romae solemnia agenda sunt; cetera in Aquileiae templo reconduntur atque, omnibus Patriae festis diebus, cives, ante sepultra, moestum et clarum ritum renovabant.

*Res non visa prius, non umquam deinde videnda
adstantes movit. Nigro velamine cincta
en prodit mater, bello cui natus ademptus,
praetclarique duces trepidam comitantur euntem,
aurea queis rutilant virtutis pectore signa.
Passibus incedit tardis feretrisque propinquat
electura virum, cui donet in Urbe triumphum.
... Tres scandit genetrix passus, decimumque fererunt
elegit imponens tumulo nigrantia vela.*

Poëta omnia canit politissimis (178) exametris tanta versuum dulcedine et rerum gravitate, ut animos moveat et carmen iure praemio ornatum esse videatur.

Anconae.

IUNIUS GARAVANI.

Medio tutissimus ibi.

OVID.

DE ROBERTI SCOTTI

[18]

NAVARCHI ANGLI, ITINERE ANTARCTICO

Visae sunt beluae circumspicere, quid suis artibus et homini et canibus intulissent fortunae. Ille non emotus vestigio, saltu in firmam se dederat glaciem, et, quum glacies fortuito circum canes et inter eos deffissa esset, neuter eorum deciderat in aquam, sed miseros edebant ululatus belua eis a minus duobus metris minitante perniciem. Sed cete neglecta praeda evanuere in undas; nos et canes et, quod fere maius erat, complures petrolei amphoras collocavimus in tuto, quibus, ut non erat dubium, quin illa marina monstra, si qui decidissent in undas, exemplo devoratura fuerint, sic inexpectatares erat eas meditato dolo et communim impetu glaciem totius fere metri crassitudinis confringere.

Celeriter deinde reliquis diebus exstructum est hibernaculum et tota merx navis ad terram advecta. Equuli vehabant ad chilogrammata quadrigena, quinquagena. Inferiorum ordinum viri ipsi oneratas trahas vehebant, cooperuntque uti baculis, quibus qui dilabuntur nivalibus calceis, nituntur, qua illi re non minime iuvantur. Quidam in eo opere parum cauti nivium candore obcaecati sunt. Scottus veritus ne dura glacie repanda trahearum ligna¹ detererentur, qua re ad poli iter redde-rentur inhabiles, certum traharum numerum in ea advectione mercium adhiberi noluit.

VII Idus Ian. Scottus scribit id natum incommodi, quod glacies, qua comearent vehicula onerum, remollescere coepisset et tenuari, ut saepe pedibus scarent equuli.

¹ Quas nos *Kufen* vocamus hoc loco « repanda ligna » dixi. Vocant alii: « trahae pedes ».

Ponting semper cupidus novarum imaginum lucigenarum¹ traheam vehens oneratam photographico apparatu tendebat ad quendam montem glaciei, in quo natura elaboraverat mirificum et colorata luce coruscum antrum. Modo collecto humore obscuratum nivale perspicillum² erat, cum repente animadvertisse subditam pedibus glaciem. Neque quisquam propter erat, qui esset mergenti auxilio.

¹ Lucigenam imaginem audacule fortasse, sed tamen ad illam artem accommodate appellandam duxeram imaginem radiis lucis effectam, vel photographiam. Miranti formam nominis consultet Forcellinus.

² Nivalia perspicilla *Schneibrillen*, sunt maiora vitra ocularia caerulei coloris vel fumidi, quibus minuitur portanti nocua oculis albedo nivium. Hic te interrogare mihi licet, prudentissime lector, quas tibi faciendas putes Gallorum *lunettes d'automobiliste* quas simplicius Germani *Autobrillen* enuntiamus. Mihi certe recepta semel illa Arcadii Avellani moderatoris « Praeconis Latini » novata voce, ut pro *autocinetu* « digam » i. e. cui desit ingum, dicere instituerim, ultra menti nascentur rerum figurae, cum a me audiveris « perspicillum digarium » vel « digam onciariam » vel « publicam digam » vel « digam personaram » i. e. digam transportandis hominibus. Rector digae erit « digarius », « Praeco Latinus » — nam dicendum hoc est adolescentilis — commentarii fuerunt latine scripti. Prodibat Philadelphiae, in urbe Americae septentrionalis, sed completo anno octavo post generosissimam Arcadii Avellani operam, inopia adiutorum constituit. « Consilium igitur cepimus » haec sunt mense septembri anni 1902 tamquam funebria solentis Avellani verba, « ab infructuoso arduoque labore, quem pauci tantum aestimant, qui tamen omnemque substantiam exigit, cessandi, ut otio sic puto rectius uteremur ».

IMPRIMATUR: Fr. A. ZAMPINI, Ep. Porphyreonen,
Vic. Gen. Civitatis Vaticanae.

Dr. JOSEPHUS FORNARI, Moderator, Sponsor.

TIPI POLYGLOTTIS VATICANIS.